

יתד, התכנית הלאומית לצעירות וצעירים במצבי סיכון פעילות והישגים 2018

במהלך שנת 2018, השנה השנייה לפעילות יתד, התמקד צוות התכנית בהרחבת פריסת השירותים לצעירות וצעירים במסגרת שירותי הרווחה, ופיתוח וביסוס העבודה עם שותפי התכנית בבסיס להרחבת השירותים והמענים העומדים לרשות הצעירים.

נכון לסוף שנת 2018, 15,313 צעירים מקבלים שירותים ממשרד הרווחה באמצעות תכנית יתד. מתוכם 2,541 החלו לקבל שירות במהלך שנת 2018¹. אלפי צעירים נוספים מקבלים שירות ממלווי צעירים במשרדי ממשלה אחרים, עמותות וארגונים.

במהלך שנת 2018 המשיך צוות התכנית לבסס ולהרחיב את פעילותה בארבעה ערוצי שינוי:

1. ביסוס ופיתוח השותפות
2. בניית מנגנונים ארגוניים, כלים ותהליכי העבודה
3. פיתוח מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון
4. פיתוח מענים והפעלתם

מסמך זה מפרט את פעילות התכנית ואת התוצרים עד כה בכל אחד מערוצי שינוי אלה ברמה הארצית, ברמה המחוזית, וברמת הרשות המקומית

1. ביסוס ופיתוח השותפות

תכנית יתד היא תכנית בין משרדית ובין מגזרית, המאחדת 11 משרדי ממשלה, 3 רשויות ממשלתיות, שלטון מקומי, ארגוני חברה אזרחית ופילנתרופיה; בהובלת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים וג'וינט ישראל - אשלים. התכנית פועלת לפתח להתוות ולהנחיל שפה מקצועית, מדיניות, פרקטיקות עבודה, תהליכי עבודה, כלים וסטנדרטים משותפים לכלל העובדים עם צעירים במצבי סיכון בישראל.

במהלך 2018 נערכו הפעולות הבאות על מנת לבסס את השותפות, מנגנוני העבודה ותהליכי העבודה המשותפים:

ברמה הארצית:

◀ כינוס ועדת היגוי ארצית וועדות המשנה

בוועדת ההיגוי מיוצגים כלל המשרדים השותפים, נציגי העמותות והארגונים, נציגות הפילנתרופיה, נציגת האקדמיה וצוות המטה של יתד. במהלך 2018 התכנסה הוועדה 9 פעמים לדיון בנושאים מרכזיים הקשורים ליישום התכנית. תוצרי והחלטות הוועדה הארצית כללו בין היתר:

- תיקוף ועדכון תפקיד ומבנה שולחן העבודה הרשותי

¹ צעירים בני 18-25, רווקים ללא ילדים, שיש להם תיק עצמאי באחת מהלשכות לשירותים חברתיים, על פי רישומי מערכת נתוני יסוד של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

- הנחיית תת וועדת מענים לקביעת סטנדרט לתכניות תעסוקה
- החלטה על הקמת צוות עבודה לנושא יישום התכנית בחברה הערבית
- אישור ממדי הערכה ומדידה של התכנית

ועדות המשנה של הוועדה הארצית: וועדת הכשרה ופיתוח מומחיות, וועדת מענים וועדת הערכה; מתכנסות באופן קבוע וסדיר לדיון בנושאים רלוונטיים לפיתוח התכנית, הרחבת והעמקת פעילותה. בוועדות אלה מיוצגים כלל שותפי התכנית.

◀ **מיסוד והסדרה של תהליכי העבודה עם עמותות וארגונים**

במהלך השנה התקיים תהליך שיח בין מטה יתד, שירות נוצ"ץ במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ומנכ"ל העמותות והארגונים השותפים ליתד. מטרת השיח הייתה ליצור הסדרה ותיאום של עבודת תכנית יתד והארגונים השותפים, תוך תיאום ציפיות הדדי ובנייה של מנגנונים מוסדרים לניהול התקשורת, הקשר והעבודה המשותפת. סיכום התהליך והמנגנונים שנקבעו רוכזו במסמך "[מנגנוני שיתוף פעולה בין תכנית יתד וארגוני החברה האזרחית](#)".

◀ **פורום משקיעים חברתיים ישראלים**

מספר משקיעים חברתיים (פילנתרופים) ישראלים חברו יחדיו במטרה לייצר פעולה מתואמת למען צעירים במצבי סיכון. צוות התוכנית נפגש עם הקבוצה אחת לרבעון במטרה להדק את השותפות עימם.

◀ **פיתוח פורום צעירים**

על מנת ליצור מעורבות ושותפות של צעירים בהבניה ועיצוב של תכנית יתד, החלה ב 2018 עבודת הכנה לפתיחת פורום צעירים אשר יהווה גוף מייצג של צעירים על רצף מצבי הסיכון וייקח חלק בצמתי קבלת החלטות ביתד ברמה הרשותית, המחוזית והארצית.

◀ **בניית ערוצי פעולה משותפים עם יחידות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים**

צוות תכנית יתד וצוותי שירותים רלוונטיים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים נפגשו למספר פגישות עבודה. זאת במטרה לזהות את ערוצי שיתוף הפעולה הנדרשים, לשפר את תהליכי ההפניה ההדדית בין השירותים ולהסדיר את דרכי העבודה המשותפות על מנת לשפר את השירות הניתן למגוון צעירים וצעירות במצבי סיכון. תהליכי כאלה נעשו עם שירות נוצ"ץ, שירות ילד ונוער – מפקחי הפנימיות, שירות המבחן לנוער, השירות לשיקום נוער, שירות המבחן למבוגרים, פרט ומשפחה. נהלי העבודה וההפניה ההדדית הוסדרו במסמכים שהופצו לצוותים המקצועיים.

◀ **הגדרה והסדרה של ערוצי התקשורת והעבודה עם גופים ברמה הארצית**

מטה יתד יחד עם הגורמים המקצועיים בארגונים ובמשרדים השותפים, פעל להסדרת תהליכי עבודה, הפנייה וקשר הדדיים ברמת המטה וברמת השטח.

- **צה"ל:** הסדרת דרכי ההתקשרות בין עו"ס יתד, נוצ"ץ ומלווים אחרים ובין השירות לקהילה במיט"ב, גורמי הת"ש היחידתיים והפיקודיים, מערך בריאות הנפש בצה"ל. הסדרת נוהל העברת מידע בין מערכות הרווחה לבין מערכות צה"ל (בהסכמת הצעיר). הגדרת תפקיד רכז אזורי (אזרחי) לממשק צבא-חברה שיקשר באופן שוטף ופעיל בין גורמי הרווחה והליווי האזרחיים לבין הגורמים הצבאיים הרלוונטיים לעבודה עם צעירים וחיילים במצבי סיכון. במסגרת זו פורסם

- גם **חוזר מנכ"ל (מספר 133)** משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המנחה את הרשויות המקומיות בנושא זה.
- **מרכזי הצעירים בשלטון מקומי:** הסדרת הקשר בין עו"ס יתד לבין מרכז הצעירים ברשות המקומית, והגדרת אופן שיתוף הפעולה ביניהם.
 - **משרד השיכון:** בנייה ויישום של תהליך איתור צעירים המתגוררים בדיוור הציבורי, והפנייתם לגורמי יתד. התכנית פועלת בערים דימונה, עפולה, קרית גת, בת ים ותל אביב. עד כה אותרו והופנו 128 צעירים.
 - **משרד הביטחון – היחידה להכוונת חיילים משוחררים:** הבניית הממשק בין עו"ס יתד וגורמים מלווים נוספים לבין רכזי חיילים משוחררים במרכזי הצעירים לשם הנגשת שירותי היחידה לחיילים משוחררים לצעירי יתד.
 - **משרד הבריאות –** ניתוח משותף של צרכים, חסמים ומענים של צעירים בתחומי בריאות הנפש. מיפוי כלל השירותים והמענים בתחום הבריאות הנפש של צעירים. זיהוי חוסרים ופיתוח מענים לטיפול רגשי לצעירים המוכרים ברווחה, ומענה רווחתי לצעירים המוכרים בבריאות הנפש.
 - **משרד החינוך –** הסדרת דרכי העבודה, אוכלוסיות היעד ומנגנוני שיתוף הפעולה בין יתד לבין רכזי הבוגרים בתכנית יש לך כתובת.

במסגרת הסדרת מנגנוני העבודה ושיתוף הפעולה הוכנו מסמכים המסדירים את ממשקי הפעולה בתוך משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ובין תכנית יתד לשותפים הנוספים. כלל נהלי העבודה וההנחיות מרוכזים **במסמך זה**.

ברמה המחוזית:

◀ כינוס וועדות מחוזיות

בכל אחד מהמחוזות התכנסו וועדות מחוזיות בהשתתפות נציגי כל השותפים לתכנית. הוועדות משמשות בסיס לעבודה מתואמת ומשותפת במחוז, תוך מיקוד בסוגיות רלוונטיות לכל אחד מהמחוזות.

ברמת הרשות המקומית:

◀ כינוס שולחנות עבודה רשותיים

במרבית הרשויות בהן אויש תקן עו"ס יתד כונסו שולחנות עבודה יישוביים לישיבה אחת או יותר. בשולחנות אלה מיוצגים כלל הגופים והארגונים העובדים עם צעירות וצעירים במצבי סיכון ברשות המקומית. הישיבות עסקו בהיכרות בין אישית ובין ארגונית, ובמיקוד הצרכים והפתרונות לצעירים במצבי סיכון ברשות המקומית.

2. פיתוח מנגנונים ארגוניים, כלים ותהליכי העבודה

ברמה הארצית:

◀ בניית מערך מדידה והערכה לתכנית

הוגדרו מדדי הצלחה שישמשו למדידת תוצאות התכנית באופן שוטף, ולהערכתה במסגרת מחקר מלווה. נבנו מדדים "קשיחים" ו"רכים" הן למדידת הצלחת הפרט (הצעירים המשתתפים בתכנית) והן למדידת הצלחת המערכת. מכון מידות נבחר כגוף המעריך שיבצע את מחקר ההערכה, ונבנה מתווה מפורט לביצוע המחקר. פירוט מדדי הצלחה ניתן למצוא [בקישור זה](#).

◀ אפיון והתחלת פיתוח של מערכת מידע כוללת לתכנית

החל פיתוח מערכת המידע שתשמש את כלל שותפי התכנית לשם ניהול ההתערבות עם צעירים המקבלים ליווי משותפי התכנית (מחוץ למחלקות לשירותים חברתיים). חברת מלם נבחרה ליישם את מערכת המידע על בסיס פלטפורמה של salesforce. המערכת תקיים ממשק עם מערכת המידע של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לשם איגום המידע וקבלת תמונה כוללת של התקדמות הצעירים בתכנית ושל תהליכי העבודה.

ברמה הפרטנית :

◀ הרחבת מנגנוני איתור ופניה של צעירים לתכנית

על מנת להרחיב את נגישות התכנית לצעירים, פותחו שני ערוצי פניה ואיתור ארציים: מוקד 118 ושאלון איתור והתאמה מקוון. מוקד 118 החל לתת מענה טלפוני ובאמצעות צ'אט לצעירים/ות המתעניינים בתכנית. המוקד מסייע לצעירים במילוי הטופס המקוון ו/או בהעברת פנייתם לעו"ס יתד במקום מגוריהם. בנוסף נותן המוקד מענה וסיוע לצעירים במצבי חירום.

שאלון האיתור וההתאמה המקוון מאפשר לצעירים המתעניינים בתכנית לבדוק האם התכנית מתאימה להם ולהעביר פרטי קשר ופרטים ראשוניים על מצבם וצרכיהם ישירות אל עו"ס יתד במקום מגוריהם או אל הממונה המחוזית אם אין עו"ס במקום מגוריהם. השאלון מפורסם באתר יתד, באתר משרד הרווחה ובאתרים של מספר רשויות מקומיות.

3. פיתוח מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון

ברמה הארצית:

◀ הכשרת עו"סים מלווי צעירים

במהלך 2018 התקיימו שלושה מחזורים של קורס הכשרה לתפקיד של עו"ס מלווה צעירים, בהם הוכשרו כ 70 עו"ס. הקורס בן 60 שעות מתקיים אחת לשבוע ומקיף את מכלול הנושאים הפרטניים והמערכתיים המרכיבים את תפקידו של עו"ס מלווה צעירים. קורס רביעי נמצא בעיצומו וצפוי להסתיים בתחילת 2019.

◀ מערך הדרכה קבוצתית לעו"סים

20 מדריכות חיזוניות למחלקות, מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון מקיימות אחת לשבועיים מפגשי הדרכה קבוצתיים לעו"סים מלווי הצעירים. מנהלת הפיתוח המקצועי של יתד מלווה ומנחה את המדריכות, ומקבלת באמצעותן משוב שוטף על צרכי הפיתוח המקצועי של העובדים.

◀ תשתית מעטפת מקצועית לרכזי תכניות תעסוקה ברשויות

בשיתוף עם זרוע העבודה של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, נבנתה מעטפת מקצועית להכשרה, הדרכה וליווי של רכזי תכניות תעסוקה ברשויות. המעטפת כוללת קורס הכשרה, רכזות אזוריות המלוות ומנחות את רכזי התכניות ברשויות המקומיות, וכלים תומכים להפעלת התכנית ולעבודה עם צעירים בתחום התעסוקה.

◀ יום למידה בנושא שיווק חברתי

יום למידה בו לקחו חלק עובדים עם צעירים מכל השדה: עו"סים, מלווי צעירים בעמותות, רכזי בוגרים, רכזי תכניות תעסוקה ועוד. יום הלמידה העניק למשתתפים כלים מעשיים ותפיסתיים באשר לשיווק העשייה החברתית בכלל והעבודה עם צעירים במצבי סיכון בפרט – לקהל היעד ולשותפים לדרך.

◀ הכשרות וימי למידה לבעלי תפקידים נוספים

תכנית יתד מבקשת ליצור שפה אחידה ותפיסת עבודה משותפת לכל העובדים עם צעירים במצבי סיכון או הנותנים להם שירותים, בין היתר באמצעות הכשרות והשתלמויות למגוון בעלי תפקידים העובדים עם צעירים במצבי סיכון במסגרות השונות. במסגרת זו התקיימו:

- קורס להכשרת מלווי צעירים בארגונים (יחד עם פורום ארגוני הצעירים),
- יום למידה והיכרות עם תכנית יתד לעובדי הארגונים והעמותות.
- השתלמות לעו"ד של הסיוע המשפטי
- מפגש והיכרות עם מנהלי מרכזי צעירים
- הכשרות לקצינות ומשקיות ת"ש במסגרת קורסי ההכשרה הצהליים
- קורס הכשרה לעובדות עם צעירות חרדיות במצבי סיכון (בשיתוף ידידות טורנטו).

◀ מפגש היוועצות לעבודה עם צעירים בחברה ערבית.

כ-40 אנשי מקצוע העובדים עם צעירים בחברה הערבית התכנסו לדיון ראשוני שעסק בהתאמת תכנית יתד כך שתיתן מענה לאתגרים הייחודיים של צעירות וצעירים בחברה הערבית תובנות והמלצות שעלו בדיון זה ישמשו כבסיס להמשך הדיון והפיתוח של העבודה עם צעירי החברה הערבית על ידי צוות העבודה הייעודי לנושא.

◀ מעורבות בעיצוב תפקיד רכזי מעורבות חברתית במרכזי הצעירים.

מנהלת הפיתוח המקצועי של יתד לוקחת חלק בצוות הפיתוח של תפקיד רכזי מעורבות חברתית שמוביל המשרד לשוויון חברתי. במהלך הפיתוח מושם דגש על עבודה עם צעירים במצבי סיכון במסגרת פיעלות הרכזים בנושאי מעורבות חברתית וקהילתית במרכז הצעירים.

◀ הכשרת עו"ס להנחיית קבוצות תמיכה וירטואליות.

בשיתוף עם ישראל דיגיטלית, הוכשרו 4 עו"ס להנחיית קבוצות צעירים בפלטפורמת 7chairs. העו"ס מפתחות מערכים להנחיה מרחוק של קבוצות צעירים בנושאים רלוונטיים לחייהם.

ברמה המחוזית:

- ◀ **מפגשים מחוזיים לעו"ס יתד** פעמיים בשנה מקיימות הממונות המחוזיות מפגשים לכלל עו"ס יתד ביישובי המחוז, בהם מתקיימת למידת עמיתים והעברת ידע בין העו"סים ביישובי המחוז.
- ◀ **ימי למידה בנושא עבודה עם צה"ל:**
- התקיימו בכל המחוזות. בימי הלמידה הוצגו ממשקי העבודה ותהליכי ההפניה והעברת המידע בין גורמי הרווחה לגורמים הצהליים, והוצגו התכניות הייעודיות של יתד לעבודה עם חיילים
- ◀ **יום למידה בנושא בריאות הנפש – מחוז ירושלים.**
- בשיתוף פעולה עם משרד הבריאות התקיים יום למידה לעו"ס יתד ולעובדים נוספים עם צעירים. היום עסק בהגדרת מצבים של בריאות הנפש, במנגנונים ובמענים הקיימים היום לצעירים המתמודדים עם הנושא, ובתפקידו של העו"ס בליווי והכוונה של צעירים אלה. ימים דומים יתקיימו במחוזות האחרים בתחילת 2019.

ברמה היישובית:

- ◀ **הקצאה ואיוש של תקני עו"ס מלווים לרשויות המקומיות**
- 121 עובדים סוציאליים עובדים ב 104 רשויות מקומיות בכל רחבי הארץ. ב 11 רשויות עדיין לא אויש התפקיד, וברשות אחת אוישה משרה אחת מתוך שתיים.

4. תשתית מענים ושירותים לצעירות וצעירים במצבי סיכון

ברמה הארצית:

- ◀ **קביעת סטנדרט לתכניות בתחום תעסוקה ובתחום השתייכות חברתית**
- וועדת המשנה בנושא מענים גיבשה סטנדרטים מקצועיים ועקרונות עבודה לתכניות העוסקות בנושאי תעסוקה ובנושאי השתייכות חברתית. סטנדרטיים אלה יפורסמו בקרוב וישמשו בסיס לפיתוח עתידי של תכניות בתחומים אלה
- ◀ **מתן סיוע חומרי לצעירים באמצעות סל משאבים גמיש:**
- סל המשאבים הגמיש נועד לתת סיוע מידי לצרכים ממוקדים, מידיים וקצרי מועד של צעירים. הסיוע ניתן על ידי הלשכות לשירותים חברתיים על ידי מימון רכישת השירותים או המוצרים הנדרשים לצעיר. הגדרת תחומי הסיוע וסכום הסיוע עוגנה [בחוזה מנכ"ל מס 132](#).
- ◀ **פיתוח תוכן וטיוב תכניות קיימות:**
- חלק מהתכניות המיועדות להפעלה ברשויות עודכנו על מנת להתאימן לצרכים העולים מהשטח ולמודל ההפעלה ברשויות. בין התכניות שעודכנו: צעירים בונים, איתור וליווי, מעגל צעירים/צעירות ותכנית מעטפת.

מעורבות בפיתוח מיזם צעירות אקטיביסטיות של המוסד לביטוח לאומי וקרן גנדיר .

הפעלת תכניות:

- בתחום הדיור: פתיחת 29 דירות מעבר לצעירות ו 17 דירות לצעירים בוגרי השמה חוץ ביתית.
- בתחום שירות ומענה לחיילים במצבי סיכון: הפעלת תכנית 'ניצוץ' ב-14 יישובים; הפעלת 2 בתי דין משלבים באגף טכנולוגיה ולוגיסטיקה ובחיל האוויר; פיתוח פיילוט של 'בסיסים במיקוד', פיתוח תכנית "נושמים לרווחה למשפחות חיילים" בשיתוף שירות פרט ומשפחה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים וג'וינט אשלים (התכנית תיושם ב-9 יישובים במהלך 2019)

פיתוח מיזם מנטורים לצעירים בשיתוף קרן רש"י

המיזם נועד לפתח תפיסה ומודל מקצועי של ליווי צעירים על ידי מנטורים מתנדבים, ולהקים תשתית הארצית לרשת מנטורים לצעירים. נערך מיפוי ראשוני של המענים והמודלים המופעלים היום בארץ, כמו גם למידה של מודלים ותשתיות דומות בעולם.

פיתוח מיזם השכלה לצעירים בשיתוף משרד החינוך וזרוע העבודה – מה"ט

מטרת המיזם להרחיב את הדרכים וההזדמנויות של צעירים להשלים ולרכוש השכלה.

המיזם יכלול מיפוי הפלטפורמות הקיימות היום להשלמת השכלה, גיבוש מדיניות כוללת ומשותפת של השלמת השכלה לצעירים במצבי סיכון, ובניית תכניות נוספות להשלמת השכלה ורכישתה.

שולחן עבודה לנושא מניעת חובות של צעירים והסדרתם:

הסיוע המשפטי במשרד המשפטים ותכנית יתד מובילים במשותף תהליך רחב יריעה למניעת חובות של צעירים והסדרתם. התנעת התהליך התקיימה בנובמבר 2011 בהשתתפות כ-50 נציגים מהמגזר הציבורי, החברתי והעסקי. מטרת התהליך לחבר את כל הגורמים הרלוונטיים לנושא ולבנות מנגנונים, מדיניות וכלים לסיוע לצעירים הנמצאים בחובות, כמו כן למניעת היווצרות החוב מלכתחילה. בעקבות שולחן העבודה הוקמו שלושה צוותי עבודה: מדיניות ורגולציה, אחריות תאגידית וחינוך פיננסי; פיתוח קליניקות לטיפול בחובות.

פיתוח מענים חדשים להטמעה והפעלה במהלך 2019:

- תכנית עבור צעירים על רצף ההתמכרות יחד עם השרות להתמכרויות
- הרחבת מאגר פתרונות הדיור לצעירים על רצף צבי הסיכון
- תכנית תמיכה לצעירים על רצף מצבי הסיכון בכיתות יג - יד בשותפות עם החינוך הטכנולוגי - משרד החינוך
- פיתוח מודל תל"ם (תעסוקה, לימודים, מגורים) מורחב, בשותפות עם המשרד לשוויון חברתי. מודל זה ייתן מענה הוליסטי לצעירים ויכלול הכשרה בתחומי תעסוקה שונים: חינוך, סיעוד, חקלאות, מלונאות.

ברמה היישובית:

בחירה והפעלה של תכניות לצעירים ברשויות המקומיות

הוקצו תקציבי פעולה לכל הרשויות המקומיות, על פי קריטריונים שהוגדרו. הרשויות המקומיות בחרו תכניות ומענים הרלוונטיים לצרכי הצעירים בכל רשות, אותן יפעילו באמצעו תקציבי הפעולה. מתוך 256 רשויות להן הוקצה תקציב פעילות, 112 רשויות כבר מפעילות תכניות שנבחרו .

פתיחת תכניות: ◀

בתחום התעסוקה :

97 תכניות 'מרחב מקדם תעסוקה'

13 תכניות 'אפיקים משלבת'

6 תכניות 'מודל איתור וליווי צעירים'

5 תכניות 'צעירים בונים'

בתחום ההשתייכות:

18 מעגלי צעירים/צעירות

3 תכניות מעטפת

בתחום הליווי האישי:

3 תכניות 'בשבילי'

את רשימת התכניות שנבחרו על ידי הרשויות ניתן למצוא [בקישור זה](#).